

جمهوری اسلامی ایران

وزارت امور اقتصادی و دارایی

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان البرز

بررسی وضعیت تراز تجاری استان البرز طی سال‌های ۱۴۰۰ الی ۹ ماهه ۱۴۰۲

فروردین ماه ۱۴۰۳

به نام خدا

بررسی وضعیت تراز تجاری استان البرز طی سال‌های ۱۴۰۰-۹ ماهه ۱۴۰۲

تهیه و تنظیم	معاونت اقتصادی اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان البرز
نظارت عالی	فرزین بهنامی‌فر، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان البرز
تهیه و تدوین	ساعده عزیزی ثالث، کارشناس گروه مطالعات سیاست‌های پولی و مالی
تاریخ انتشار	فروردین ماه ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۱- مقدمه.....	۱
۲- بیان مسئله و ضرورت تحقیق.....	۲
۳- عملکرد گمرک استان البرز.....	۲
۴- بررسی وضعیت صادرات استان البرز.....	۵
۴-۱- بررسی صادرات گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام.....	۶
۵- کشورهای عمده مقصد صادرات.....	۱۳
۶- بررسی وضعیت واردات استان البرز.....	۱۸
۶-۱- بررسی واردات گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام.....	۱۹
۷- کشورهای عمده مبدا واردات.....	۲۷
۸- وضعیت تراز تجاری (بازرگانی) استان البرز.....	۳۲
۹- بررسی نقاط قوت و ضعف صادرات غیرنفتی استان البرز.....	۳۲
۱۰- اهم مشکلات و موانع پیش روی صادرات استان.....	۳۵
۱۱- راهکارهای پیشنهادی.....	۳۶
۱۲- خلاصه و نتیجه گیری.....	۳۷

۱- مقدمه

در دنیای کنونی، تجارت بین‌المللی اصلی‌ترین عامل رشد و توسعه اقتصادی کشورها محسوب می‌گردد. تمامی کشورهای توسعه‌یافته با اجرای سیاست‌های اقتصادی درست به تسهیل تجارت بین‌الملل کشور خود پرداخته و مقدمات رشد آن را فراهم می‌کنند. علاوه بر این، کشورهای در حال توسعه نیز با ترغیب تجارت خارجی به دنبال افزایش رشد اقتصادی و ورود به حوزه کشورهای توسعه‌یافته می‌باشند. تجارت به‌عنوان موتور محرکه بخش تولید شناخته می‌شود و در کنار آن به انتقال دانش و فناوری و تعاملات فرهنگی نیز کمک شایانی می‌نماید. در دنیای امروز کشورها به دنبال خلق مزیت برای تجارت خارجی هستند و می‌دانند که بدون آن نمی‌توانند به رشد و توسعه دست یابند.

با این توضیحات، باید اشاره کرد که ایران در سال‌های گذشته با مشکل تحریم‌های اقتصادی مواجه بوده است که فضای تجارت بین‌المللی ایران را مختل کرده است؛ بنابراین در سال ۱۴۰۲ عمده تحولات اقتصادی و سیاسی مربوط به بازگشت تحریم‌ها از طرف دولت آمریکا و تبعات آن بر اقتصاد کشور به‌خصوص بازار ارز و بازار کالا بود، بر صادرات غیرنفتی و واردات کشور نیز بی‌تأثیر نبود. در واکنش به بی‌ثباتی‌های ایجادشده در بازار ارز، دولت با تنظیم مقررات و سیاست‌ها، محدودیت‌هایی در واردات ایجاد کرد و در مورد صادرات نیز رویه‌هایی برای بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور در نظر گرفت.

این گزارش در نظر دارد با در نظر گرفتن ملاحظات فوق به بررسی کم و کیف آمار تجارت خارجی استان البرز در طی سال‌های ۱۴۰۰ الی ۹ ماهه ۱۴۰۲ پردازد. اطلاعات پایه این گزارش از گمرک دریافت شده است. در ادامه این گزارش، ابتدا روند کلی آمار تجارت خارجی استان البرز در سال‌های ۱۴۰۰ الی ۹ ماهه ۱۴۰۲ مورد بررسی قرار می‌گیرد. سپس، به مطالعه صادرات استان طی سال‌های مورد نظر پرداخته شده است. در بخش صادرات مواردی همچون کالاهای عمده صادراتی استان، کشورهای اصلی هدف صادراتی استان، صادرات استان به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی مدنظر قرار گرفته است. در بخش بعدی، به بررسی واردات استان البرز پرداخته شده است و مانند بخش قبلی مواردی همچون کالاهای عمده وارداتی استان، کشورهای اصلی واردات‌کننده به استان، واردات استان به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی مورد توجه بوده است. سپس وضعیت تراز بازرگانی استان بررسی شده است. در بخش بعدی نقاط قوت و ضعف صادرات غیرنفتی استان البرز و اهم مشکلات و موانع پیش روی صادرات استان شناسایی شده است. در قسمت نهایی، نتیجه‌گیری ارائه گردیده است.

شایان توجه است آمار ارائه شده توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران در مقطع ۹ ماهه ۱۴۰۲ مقدماتی محسوب می شوند و به تبع تعدیلاتی که انجام می شود ممکن است تغییراتی در آمار تجارت خارجی کشور به عمل آید.

۲- بیان مسئله و ضرورت تحقیق

یکی از اصلی ترین بخش های اقتصادی که می تواند تأثیر بسزایی بر رشد و توسعه اقتصادی، افزایش اشتغال و افزایش درآمد اقشار جامعه داشته باشد، بخش تجارت خارجی است. این بخش با افزایش و کاهش میزان عرضه و تقاضای ارز در داخل کشور، بر کنترل تورم نیز بسیار مؤثر است. بدین صورت که با افزایش صادرات، میزان عرضه ارز در کشور افزایش یافته و با خرید ارز، پول داخلی جمع آوری شده و به این صورت از حجم نقدینگی جامعه کاسته می شود که منجر به کاهش تورم خواهد شد.

علاوه بر تأثیر مثبت رونق تجارت خارجی بر تورم و رشد اقتصادی، تجارب سالیان گذشته نشان داده است که تکیه بر درآمد حاصل از فروش نفت خام، تنها باعث بروز شوک های ارزی و ایجاد بی ثباتی در اقتصاد کشور می گردد؛ بنابراین برای کاهش وابستگی اقتصاد ایران به صادرات نفت خام، باید به صادرات غیرنفتی و چندمحصولی توجه گردد. برای این کار، باید در ابتدا فرصت های موجود در صادرات بخش های مختلف شناسایی گردد. در راستای این امر، باید وضعیت موجود تجارت خارجی استان ها بررسی گردد و نقاط قوت صادراتی و وارداتی استان ها شناسایی شود تا بتوان در جهت بهبود فضای تجارت خارجی گام برداشته شود؛ بنابراین هدف از این گزارش بررسی وضعیت تجارت خارجی در استان البرز به منظور شناسایی فرصت های صادراتی و افزایش درآمد ارزی است.

۳- عملکرد گمرک استان البرز

بر اساس آمارهای منتشر شده توسط سازمان گمرک کل کشور، حجم تجارت خارجی کشور در ۹ ماهه ۱۴۰۲ با کاهش ۲۵ درصدی نسبت به ۹ ماهه ۱۴۰۱، به رقم ۸۴.۷۹ میلیارد دلار رسیده است و در حدود ۲۹.۳ میلیارد دلار کاهش داشته است. این در حالی است که حجم تجارت خارجی در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ با ۶۱ درصد رشد همراه بوده و در حدود ۱۳ میلیارد دلار افزایش داشته است. در این بین میزان صادرات کل کشور در ۹ ماهه ۱۴۰۲ نسبت به ۹ ماهه ۱۴۰۱ با کاهش ۳۲.۴۹ درصدی، به مبلغ ۳۶.۴۳ میلیارد دلار رسیده است (۱۷.۵۴ میلیارد دلار کاهش). حجم واردات کل کشور نیز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ با کاهش ۱۹.۶۳ درصدی نسبت به دوره مشابه سال قبل به میزان ۴۸.۳۵ میلیارد دلار رسیده است (۱۱.۸۱ میلیارد دلار کاهش).

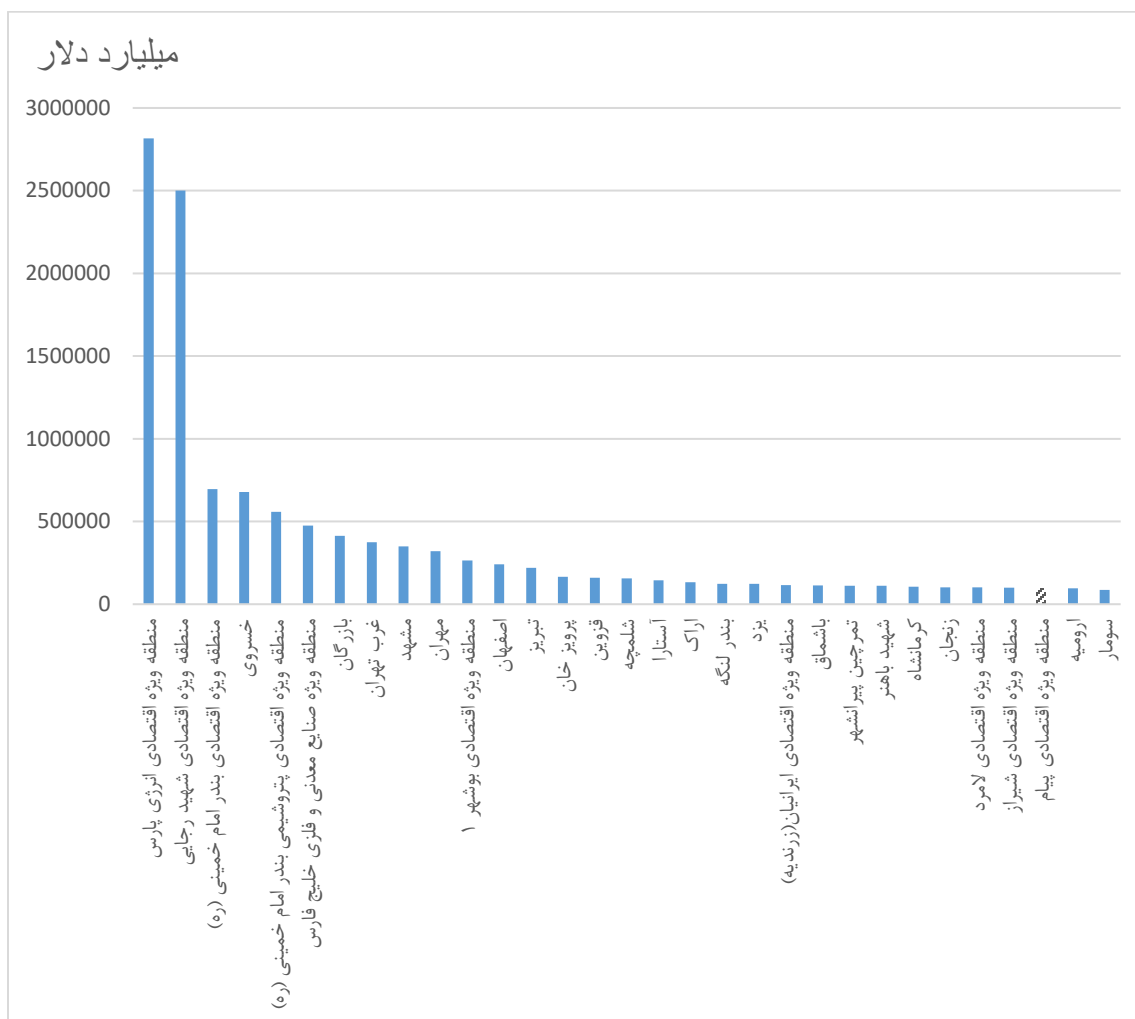
تنها گمرک استان البرز، "منطقه ویژه اقتصادی پیام" است. حجم کل تجارت خارجی صورت پذیرفته از این گمرک در ۹ ماهه ۱۴۰۲ با رشد ۶.۶ درصدی نسبت به ۹ ماهه ۱۴۰۱ همراه بوده و به مبلغ ۸۷۲ میلیون دلار افزایش یافته است (۵۴.۶۹ میلیون دلار افزایش).

جدول ۱: مقایسه حجم تجارت خارجی گمرکات کشور و استان البرز طی سال‌های ۱۴۰۰ - ۹ ماهه ۱۴۰۲

شرح	۱۴۰۰		۹ ماهه ۱۴۰۱		۱۴۰۱		۹ ماهه ۱۴۰۲		درصد تغییر نسبت به ۹ ماهه سال قبل
	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	
حجم تجارت خارجی استان	214364860	752.33	240338763	818.20	316827052	1213.73	176800842	872.89	6.68
حجم تجارت خارجی گمرکات کشور	1636100956	101436.63	1615984636	114145.22	161609741	114448.09	1306412579	84791.61	-25.72
سهم استان از کشور (درصد)		0.74		0.72		1.06		1.03	

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۱: رتبه استان البرز در کشور در حجم تجارت خارجی در ۹ ماهه ۱۴۰۲

۴- بررسی وضعیت صادرات استان البرز

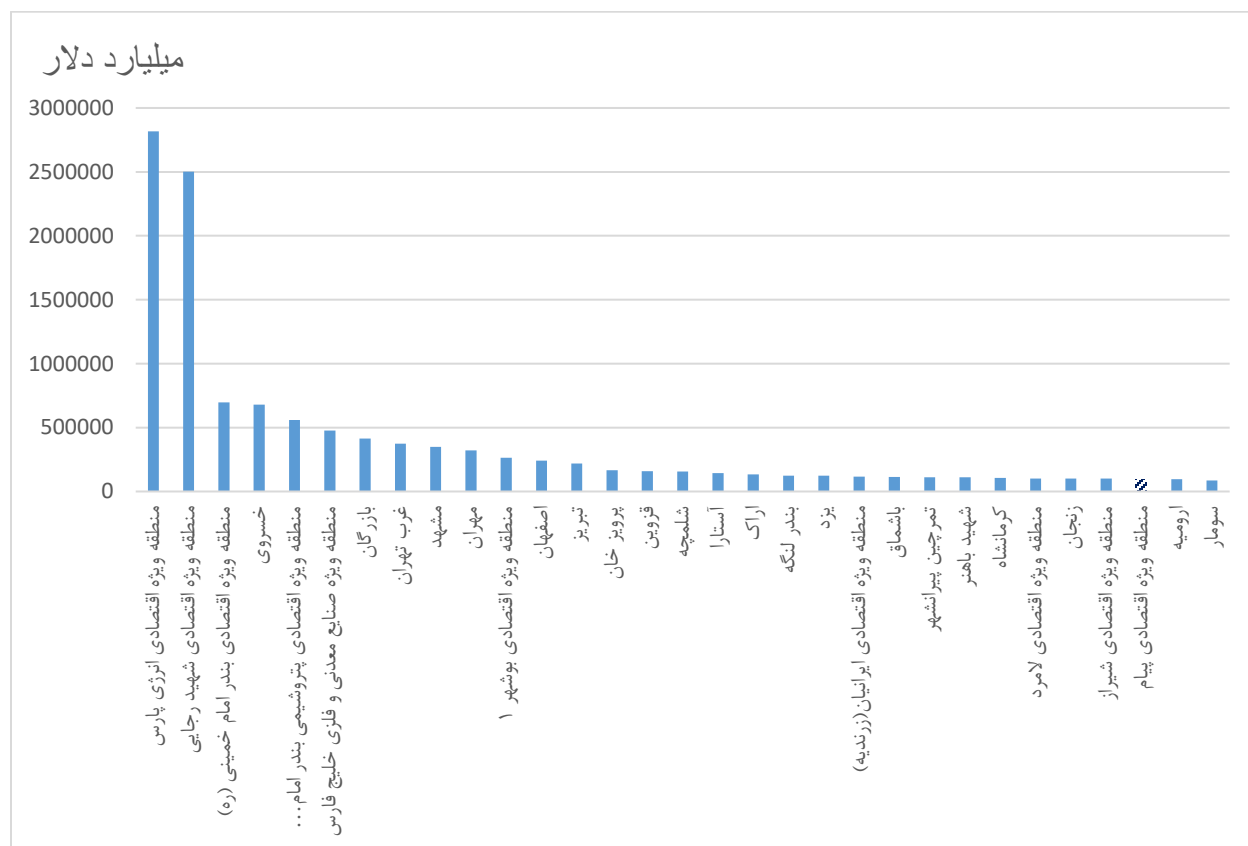
حجم کل صادرات صورت پذیرفته از گمرک استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ نسبت به مدت مشابه سال قبل با ۷۴.۲۷ درصد رشد، به مبلغ ۲۵۴ میلیون دلار افزایش داشته است (۱۰۸.۴۴ میلیون دلار افزایش). لازم به ذکر است که صادرات انجام شده از گمرک استان در ۹ ماهه ۱۴۰۲ از نظر وزنی ۰.۱۲ و از نظر ارزشی ۰.۶۹ درصد صادرات گمرکات کشور را تشکیل می دهد و گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در بین ۱۰۶ گمرک فعال در کشور، در میزان حجم صادرات در ۹ ماهه ۱۴۰۲ رتبه ۲۹ را به خود اختصاص داده است.

جدول ۲: مقایسه صادرات گمرکات کشور و استان البرز طی سال های ۱۴۰۰ - ۹ ماهه ۱۴۰۲

شرح	۱۴۰۰		۹ ماهه ۱۴۰۱		۱۴۰۱		۹ ماهه ۱۴۰۲		درصد تغییر نسبت به ۹ ماهه سال قبل
	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	
صادرات گمرک استان	۱۲۶۴۴۲۱۲۳	۹۵.۳۷	۱۵۹۹۴۲۶۳۳	۱۴۶.۰۱	۲۰۲۳۳۱۱۶۰	۲۰۷.۴۶	۱۲۶۰۷۷۳۷۰	۲۵۴.۴۶	74.27
صادرات گمرکات کشور	۱۲۲۴۱۶۸۷۴۶۶۲	۴۸۴۴۰.۳۱	۱۲۴۲۴۱۲۸۱۰۰۳	۵۳۹۷۳.۶۲	۱۲۴۲۵۱۵۴۶۱۲۷	۵۴۱۳۹.۴	۱۰۱۹۰۴۳۷۸۰۹۶	۳۶۴۳۳.۵۷	- 32.49
سهم استان از کشور (درصد)	۰.۱۰	۰.۱۹	۰.۱۲	۰.۲۷	۰.۱۶	۰.۳۸	۰.۱۲	۰.۶۹	-

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۲: نمودار رتبه استان البرز در کشور در صادرات در ۹ ماهه ۱۴۰۲

۴-۱- بررسی صادرات گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام

به طور کلی صادرات گمرک استان البرز را می توان به پنج گروه تقسیم کرد: کشاورزی، صنعت، معدن، حمل و نقل، مواد شیمیایی و صنایع دستی.

در نه ماهه اول سال ۱۴۰۲، مهم ترین کالاهای صادراتی گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام شامل کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه شده (۱۹.۷ درصد از کل صادرات استان البرز)، مس تصفیه شده، مس تصفیه شده غیر مذکور، سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده، شمش کوچک از مس تصفیه شده و... می باشد که مقدار تناژ و ارزش آنها بر حسب دلار و ریال در جدول زیر آورده شده است. در بین همه این اقلام ذکر شده ارزش دلاری "کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه شده" بیشترین و ارزش دلاری "سایر کودهای غیر مذکور" کمترین می باشد. به لحاظ وزنی "سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده" حائز بیشترین و "زنجبیل خرد شده و ساییده شده در بسته بندی آماده برای غیر خرده فروشی" کمترین مقدار می باشد.

جدول ۳: عمده کالاهای صادراتی از گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در نه ماهه ۱۴۰۲

ردیف	نام کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش (هزار میلیارد ریال)	ارزش (هزار دلار)	سهم از صادرات استان
۱	کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه شده	6250573	۱۸.۹	50253.72	19.74
۲	مس تصفیه شده که در جای دیگر گفته نشده، به صورت کار نشده.	6048062	۱۸.۱	48024.54	18.87
۳	مس تصفیه شده غیر مذکور	5018196	۱۵.۵	40863.79	16.05
۴	سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ	19922398	۴.۰۱	10586.19	4.16
۵	شمش کوچک از مس تصفیه شده.	1065966	۳.۲۵	8651.39	3.39
۶	سایر داروهای غیر مذکور غیر از خرده فروشی دارای تولید داخلی مشابه	405899	۲.۴	6353.83	2.49
۷	کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)	2466264	۲.۰۴	5352.01	2.10
۸	سایر پلی استرهای اشباع نشده غیر مذکور	3225600	۱.۵۸	4190.74	1.64
۹	کف پوش های غیر مخملی باف، از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف.	833427	۱.۵۳	4037.13	1.58
۱۰	هیپوکلریت ها غیر از هیپوکلریت کلسیم و هیپوکلریت سدیم، کلریت ها، هیپوکلریت ها	9730697	۰.۹۴	2502.17	0.98

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در سال ۱۴۰۱، مهم‌ترین کالاهای صادراتی گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام شامل چای سیاه، شمش کوچک از مس تصفیه‌شده، کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه، سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده، سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و... می‌باشد که مقدار تناژ و ارزش آن‌ها برحسب دلار و ریال در جدول زیر آورده شده است. در بین همه این اقلام ذکر شده ارزش دلاری "کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه‌شده" بیشترین و ارزش دلاری "فلفل فرنگی" کمترین می‌باشد. به لحاظ وزنی "سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده" حائز بیشترین و "سایر حدیده‌ها برای کشیدن یا اکستروود کردن فلزات بجز حدیده کشش مفتول به صورت خام" کمترین مقدار می‌باشد.

جدول ۴: عمده کالاهای صادراتی از گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در سال ۱۴۰۱

ردیف	نام کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش (هزار میلیارد ریال)	ارزش (هزار دلار)	سهم از صادرات استان
۱	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته‌بندی غیر خرده‌فروشی	20612814	6.9	24965.41	۱۲.۰۳
۲	شمش کوچک از مس تصفیه‌شده.	2334482	5.4	17807.57	۸.۵۸
۳	کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)	5078722	3.1	11410.64	۵.۴۹
۴	سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ	21771014	2.8	10050.85	۴.۸۴
۵	اسیدهای پلی کربوکسیلیک سیکلانیك، سیکلنیک یا سیکلو ترپنیک، کانیدریدها، هالوژنورها، پراکسیدها، پراکسی اسیدهای آنها و مشتقات آنها	3000	1.7	5783.04	۲.۷۸
۶	سایر تجهیزات سردکننده یا منجمدکننده بجز نوع تراکمی با کندانسور مبدل حرارتی و چیلرهای جذبی	546956	1.4	5228.52	۲.۵۲
۷	هیپوکلریت سدیم	19420836	1.3	4886.61	۲.۳۵
۸	سایر انواع میگو	1171963	1.2	4460.43	۲.۱۴
۹	لوازم خانه‌داری و پاکیزگی که در جای دیگر مذکور نیست، از مواد پلاستیکی	3011901	1.1	4245.51	۲.۰۴
۱۰	کف پوش‌های غیر مخملی باف، از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف.	774453	۰.۹۴	3468.73	۱.۶۷

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در سال ۱۴۰۰، مهم‌ترین کالاهای صادراتی گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام شامل سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده، کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه، سایر داروهای غیر مذکور غیر از خرده‌فروشی دارای تولید داخلی مشابه، چای سیاه و... می‌باشد که مقدار تناژ و ارزش آن‌ها برحسب دلار و ریال در جدول زیر آورده شده است. در بین همه این اقلام ذکر شده ارزش دلاری "سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده" بیشترین و ارزش دلاری "لاک‌ها و ورنی‌ها و لعاب‌ها بر اساس پلیمرهای آکریلیک یا وینیل" کمترین می‌باشد. به لحاظ وزنی "سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده" دارای بیشترین و "لاک‌ها و ورنی‌ها و لعاب‌ها بر اساس پلیمرهای آکریلیک یا وینیل" دارای کمترین مقدار می‌باشد.

جدول ۵: عمده کالاهای صادراتی از گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در سال ۱۴۰۰

ردیف	نام کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش (هزار میلیارد ریال)	ارزش (هزار دلار)	سهم از صادرات استان
۱	سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ	۳۳۴۲۴۹۴۹	2.71	۱۱۶۹۶.۲۵	۱۲.۲۶
۲	کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)	5124206	2.51	۱۰۹۳۶.۵۵	۱۱.۴۶
۳	سایر داروهای غیر مذکور غیر از خرده‌فروشی دارای تولید داخلی مشابه	737732	2.14	9316.62	۹.۷۶
۴	چای سیاه (تخمیر شده) و جز تا تخمیر شده به نحوی دیگر به جز ردیف‌های ۰۹۰۲۴۰۱۰	5875291	1.6	6651.07	۶.۹۷
۵	هیپوکلریت سدیم	22503991	1.31	5666.72	۵.۹۴
۶	میل و پروفیل از آلیاژهای مس که در جای دیگر گفته نشده.	573991	1.28	5271.39	۵.۵۲
۷	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جز تا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده‌فروشی	5093177	1.07	4631.69	۴.۸۵
۸	فرآورده‌های هموژنیزه به جز پوره و پوره کنسانتره میوه‌های گرمسیری	3702522	۰.۵۱	2185.14	۲.۲۹
۹	سربطری، سرپوش، کلاهک و سایر درپوش‌ها، از مواد پلاستیکی	983727	۰.۴۹	2151.45	۲.۲۵
۱۰	بخاری، منقل و سایر وسایل غیر برقی همانند (به استثناء وسایل خوراک‌پزی یا خوراک گرم کن)، با سوخت مایع، از چدن، آهن یا ز فولاد.	756008	۰.۴۸	2090.03	۲.۱۹

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

با بررسی این تغییرات در عمده کالاهای صادراتی استان البرز می‌توان مشاهده نمود که عمده کالاهای صادراتی استان البرز از محصولات بخش کشاورزی به بخش صنعت تغییر کرده‌اند. از این‌رو در ادامه با نگاهی موشکافانه‌تر به بررسی اقلام صادراتی استان البرز طی دوره مورد بررسی به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی پرداخته شده است. دسته‌بندی اقلام صادراتی و وارداتی به بخش‌های صنعتی، کشاورزی، معدن، صنایع دستی، مواد شیمیایی و حمل‌ونقل بر اساس طبقه‌بندی کدهای HS انجام شده است.

در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، سهم صادرات بخش صنعت از کل صادرات استان ۷۲.۳۰ درصد می‌باشد. این در حالی است که این سهم در سال ۱۴۰۱ در حدود ۳۷.۱۸ درصد و در سال ۱۴۰۰ در حدود ۲۷.۱۸ درصد بوده است. در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، بیشترین سهم صادرات استان مربوط به بخش صنعت (۷۲.۳۰ درصد) و در رتبه بعدی مربوط به بخش کشاورزی (۱۲.۲۹ درصد) و سپس به صادرات مواد شیمیایی (۶.۹۳ درصد) مربوط بوده است. در سال ۱۴۰۱ استان البرز تقریباً سهم یکسانی در صادرات محصولات صنعتی و کشاورزی داشته است و حتی در سال ۱۴۰۰ استان البرز، استانی صادرکننده محصولات کشاورزی بوده است؛ بنابراین، در بازه مورد بررسی، استان البرز از یک استان صادرکننده محصولات کشاورزی به یک استان صادرکننده محصولات صنعتی مبدل شده است.

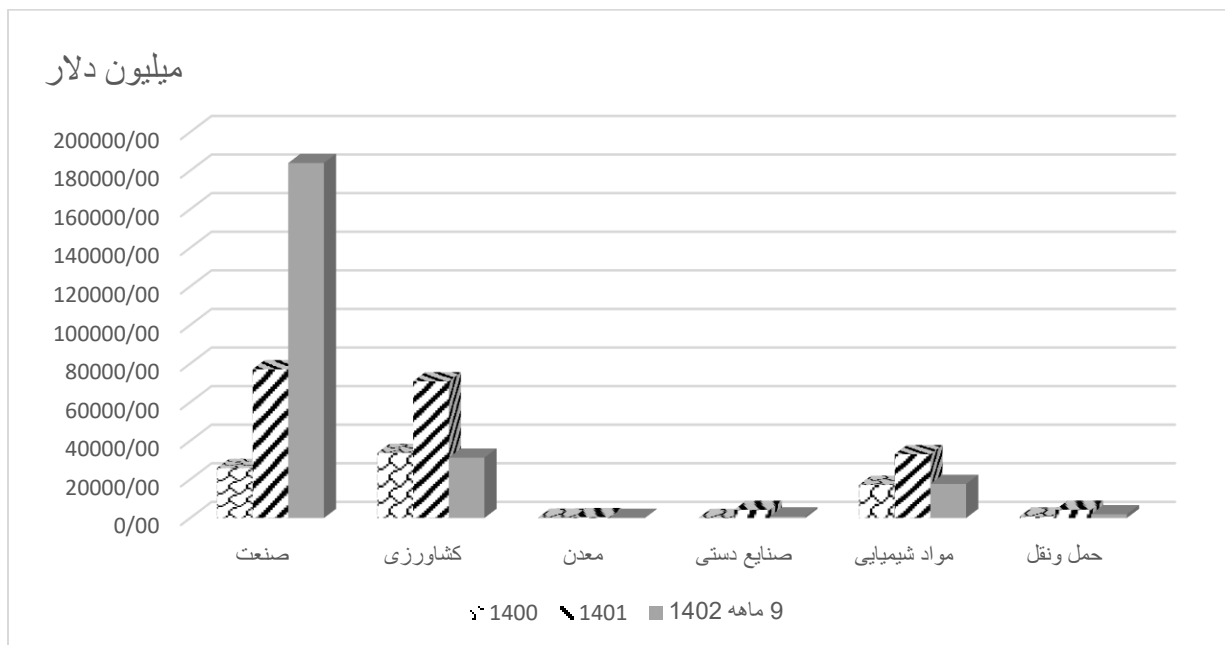
علاوه بر این موارد، در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، سهم استان البرز از صادرات محصولات صنعتی کل کشور در حدود ۱.۹۴ درصد و در صادرات محصولات کشاورزی سهم ۰.۷۲ درصدی داشته است. در سال ۱۴۰۱ سهم استان البرز در صادرات صنعتی کل کشور ۰.۵۹ درصد بود و سهم صادرات استان البرز از صادرات بخش کشاورزی کشور ۱.۳۵ درصد بود. این آمار نشان می‌دهد که با وجود اینکه آمار سال ۱۴۰۲ مربوط تنها مربوط به ۹ ماهه ابتدایی سال است، با این وجود سهم استان البرز از صادرات صنعتی کشور افزایش چشم‌گیر و سهم استان از صادرات بخش کشاورزی کشور کاهش قابل توجهی داشته است. در ادامه، برای درک بهتر نتایج این گزارش، مقایسه این سهم‌ها به ۹ ماهه ابتدایی در دو سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۱ معطوف شده است. سهم استان البرز از صادرات صنعتی کشور در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ برابر با ۰.۵۴ درصد می‌باشد که این سهم در ۹ ماهه ۱۴۰۲ برابر با ۱.۹۴ است. سهم استان البرز از صادرات کشاورزی کشور در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ برابر با ۱.۲۴ درصد می‌باشد که این سهم در ۹ ماهه ۱۴۰۲ برابر با ۰.۷۲ است. این آمار نیز نتایج قبل را تصدیق می‌نماید.

جدول ۶: میزان صادرات کالاهای استان البرز در بخش‌های مختلف اقتصادی طی سال‌های ۱۴۰۰ - نه‌ماهه ۱۴۰۲

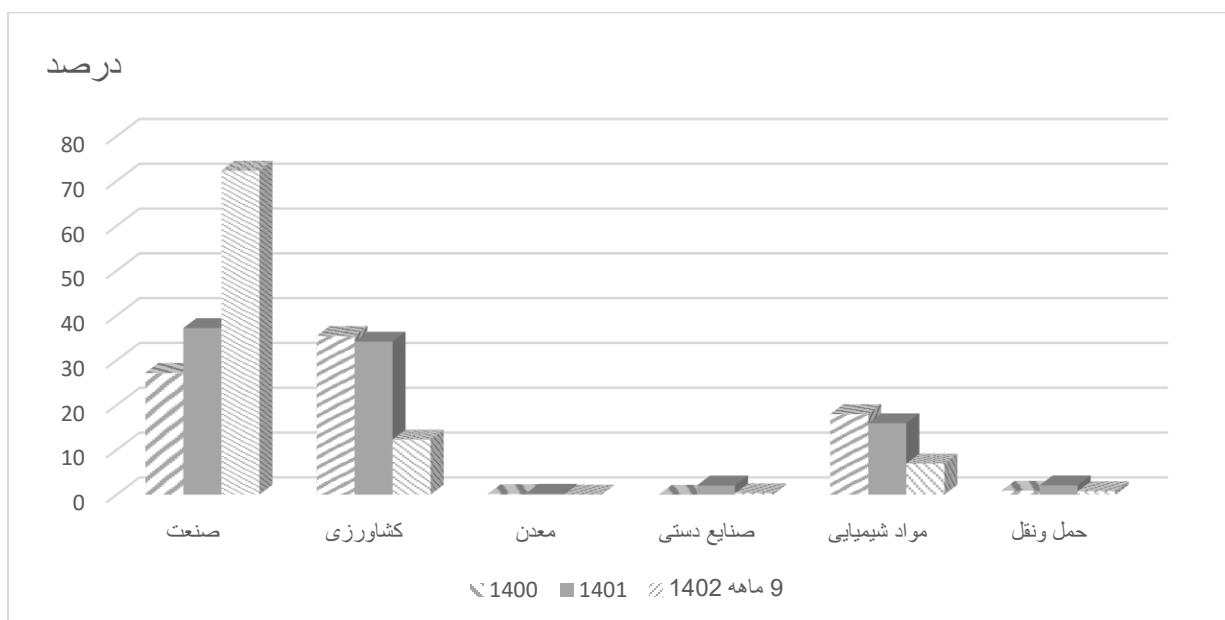
بخش/سال/سهم	۱۴۰۰	سهم از کل صادرات استان	۱۴۰۱	سهم از کل صادرات استان	سهم از کل صادرات صنعتی/کشاورزی کشور	۹ ماهه ۱۴۰۲	سهم از کل صادرات استان	سهم از کل صادرات صنعتی/کشاورزی کشور
صنعت	وزن (کیلوگرم)	۱۵۱۲۱۱۲۶	-	۴۹۵۷۶۶۴۹	-	۳۸۱۴۷۴۱۳	-	
	ارزش (دلار)	۲۵۹۲۳۷۹۱	۲۷.۱۸	۷۷۱۴۰۵۶۴	۳۷.۱۸	۱۸۳۹۹۲۳۰۷	۷۲.۳۰	۱.۹۴
کشاورزی	وزن (کیلوگرم)	۶۵۱۳۷۳۲۴	-	۸۱۱۸۳۸۷۰	-	۴۶۲۸۴۶۷۲	-	
	ارزش (دلار)	۳۳۷۶۶۳۱۵	۳۵.۴۰	۷۰۸۶۰۳۱۵	۳۴.۱۵	۳۱۲۹۳۴۴۸	۱۲.۲۹	۰.۷۲
معادن	وزن (کیلوگرم)	۱۰۶۳۴۹۴	-	۶۲۰۵۰۰۵	-	۱۵۰۹۵۸	-	
	ارزش (دلار)	۱۲۷۰۲۹	۰.۱۳	۴۳۶۵۵۷	۰.۲۱	۶۰۷۹۸	۰.۰۲	
صنایع دستی	وزن (کیلوگرم)	۰	-	۱۶۲۷۱۲۴	-	۳۸۰۲۴۵	-	
	ارزش (دلار)	۰	۰	۴۲۴۸۰۱۲	۲.۰۴	۷۹۶۴۳۲	۰.۳۱	
مواد شیمیایی	وزن (کیلوگرم)	۳۰۶۱۸۷۹۵	-	۴۰۳۶۲۶۴۳	-	۲۲۹۷۹۴۸۵	-	
	ارزش (دلار)	۱۷۱۴۴۳۶۵	۱۷.۹۷	۳۳۰۶۴۲۰۲	۱۵.۹۳	۱۷۶۴۹۲۰۱	۶.۹۳	
حمل و نقل	وزن (کیلوگرم)	۱۶۹۳۵۸	-	۱۵۸۷۸۲۳	-	۸۵۴۶۷۸	-	
	ارزش (دلار)	۸۳۰۸۵۶	۰.۸۷	۴۳۰۹۲۹۵	۲.۰۷	۱۹۵۸۷۷۳	۰.۷۶	

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۳: نمودار روند زمانی صادرات استان البرز در بخش‌های مختلف اقتصادی

نمودار ۴: روند سهم صادرات بخش‌های مختلف اقتصادی استان از کل صادرات استان البرز

۵- کشورهای عمده مقصد صادرات

در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، اصلی ترین شریک تجاری و هدف صادراتی استان البرز، کشور امارات متحده عربی بوده است. در رتبه دوم کشور ترکیه و سپس عراق قرار دارد. در حالی که در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰ اصلی ترین شریک صادراتی استان البرز، کشور عراق بوده است.

جدول ۷: سهم بازارهای هدف صادراتی استان البرز طی سال های ۱۴۰۰ - ۹ ماهه ۱۴۰۲

ردیف	۱۴۰۰			۱۴۰۱			نهم ماه ۱۴۰۲		
	کشور	ارزش (دلار)	سهم از کل صادرات استان	کشور	ارزش (دلار)	سهم از کل صادرات استان	کشور	ارزش (دلار)	سهم از کل صادرات استان
۱	عراق	۳۵۹۴۳۴۵۳	۳۷.۶۹	عراق	۵۵۸۶۶۸۱۴	۲۶.۹۳	امارات متحده عربی	۸۸۸۹۴۳۶۴	۳۴.۹۳
۲	افغانستان	۱۴۷۴۱۸۷۷	۱۵.۴۶	امارات متحده عربی	۵۴۱۵۴۸۳۴	۲۶.۱۰	ترکیه	۷۶۵۷۵۵۶۰	۳۰.۰۹
۳	امارات متحده عربی	۱۲۹۸۵۹۶۱	۱۳.۶۲	افغانستان	۲۰۹۵۵۸۴۷	۱۰.۱۰	عراق	۳۵۲۲۳۲۰۴	۱۳.۸۴
۴	ترکیه	۹۴۶۶۹۲۷	۹.۹۳	ترکیه	۱۷۳۹۳۶۰۶	۸.۳۸	افغانستان	۱۵۶۵۶۲۱۵	۶.۱۵
۵	سومالی	۴۰۱۳۴۷۵	۴.۲۱	فدراسیون روسیه	۱۰۷۳۷۷۰۶	۵.۱۸	پاکستان	۵۲۳۳۲۹۶	۲.۰۵
۶	کنیا	۲۵۰۶۶۴۹	۲.۶۳	پاکستان	۷۲۸۱۲۸۸	۳.۵۱	فدراسیون روسیه	۵۱۲۲۵۴۰	۲.۰۱
۷	قزاقستان	۱۸۵۵۸۸۸	۱.۹۵	آلمان	۳۵۵۹۱۲۳	۱.۷۲	ازبکستان	۲۹۸۹۲۷۴	۱.۱۷
۸	فدراسیون روسیه	۱۷۴۰۴۳۴	۱.۸۲	لبنان	۳۲۰۸۹۰۰	۱.۵۵	آلمان	۲۷۰۳۶۱۵	۱.۰۶
۹	هند	۱۷۰۵۸۵۱	۱.۷۹	ازبکستان	۳۱۸۲۹۹۳	۱.۵۳	سومالی	۲۳۷۶۸۰۶	۰.۹۳
۱۰	پاکستان	۱۳۲۶۸۴۲	۱.۳۹	سومالی	۳۱۱۵۲۵۰	۱.۵۰	کنیا	۱۷۶۴۹۰۲	۰.۶۹

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در ادامه، بررسی دقیق‌تری در خصوص وضعیت کالاهای عمده صادراتی به اصلی‌ترین مقاصد صادراتی استان البرز انجام شده است.

در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲، اصلی‌ترین کالای صادراتی به امارات متحده عربی (اولین شریک صادراتی استان البرز) کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه شده بوده است. با نگاهی به پنج کالای اول صادراتی استان البرز به امارات، چنین به دست می‌آید که ۴ کالای اول عمده صادراتی، مس و مشتقات است. این موضوع در مورد صادرات به ترکیه نیز صدق می‌کند و چهار کالای اصلی صادراتی استان البرز به ترکیه نیز، مس و مشتقات مس است؛ اما در مورد سومین شریک صادراتی استان البرز یعنی کشور عراق وضع بدین منوال نیست و عمده‌ترین کالای صادراتی به این کشور در زمره بخش صنعت قرار می‌گیرد و در رتبه‌های بعدی کالاهای کشاورزی قرار دارند.

لازم به ذکر است که در استان البرز برای ۱۲۳ معدن پروانه بهره‌برداری صادر شده است که در حدود ۸۴ معدن فعال است، ۲۱ معدن غیرفعال و ۱۸ معدن سلب صلاحیت شده‌اند و عمده تولیدات معدنی استان البرز در حوزه مصالح ساختمانی است؛ اما در بخش صادرات به کشورهای دیگر از عمده تولیدات معدنی استان البرز خبری نیست.

باید در نظر داشت که در سال ۱۴۰۱ وضعیت صادرات به این شکل نبوده و اولین کالای صادراتی به اصلی‌ترین شریک صادراتی استان البرز (عراق)، کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C) بوده است و در رتبه‌های بعدی نیز کالاهای مربوط به بخش صنعت قرار دارند. در خصوص دومین شریک صادراتی استان در سال ۱۴۰۱ (امارات) نیز عمده‌ترین کالای صادراتی چای سیاه بوده است و در خصوص سومین شریک صادراتی استان (افغانستان) نیز عمده‌ترین کالای صادراتی دارو بوده است.

با نگاهی به جداول زیر، چنین به دست می‌آید که صادرات مس و مشتقات مس از سال ۱۴۰۱ (آن هم به امارات) شروع شده، به طوریکه در سال ۱۴۰۲ تبدیل به اصلی‌ترین کالای صادراتی استان شده است.

جدول ۸: عمده‌ترین کالاهای صادراتی به سه کشور اول هدف صادراتی ایران در ۹ ماهه ۱۴۰۲

۱. امارات متحده عربی			۲. ترکیه			۳. عراق		
ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)
۱	کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه‌شده	36701700	۱	مس تصفیه‌شده که در جای دیگرگفته نشده، به‌صورت کارنشده.	39653330	۱	کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)	5196749
۲	مس تصفیه‌شده غیر مذکور	29686633	۲	کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه‌شده	13354051	۲	سایر پلی استرهای اشباع نشده غیر مذکور	4109571
۳	مس تصفیه‌شده که در جای دیگر گفته نشده، به‌صورت کارنشده.	8371212	۳	مس تصفیه‌شده غیر مذکور	11177163	۳	هیپوکلریت ها غیر از کلسیم و هیپوکلریت سدیم، کلریت ها، هیپویرمیت ها	2490689
۴	شمش کوچک از مس تصفیه‌شده.	4905122	۴	شمش کوچک از مس تصفیه‌شده.	3515870	۴	بخاری، منقل و سایر وسایل غیر برقی همانند (به‌استثناء) وسایل خوراک‌پزی یا خوراک گرم‌کن، با سوخت مایع، ا زچدن، آهن یا ز فولاد.	2120708
۵	سایر تجهیزات سردکننده یا منجمدکننده بجز نوع تراکمی با کندانسور مبدل حرارتی و چیلرهای جذبی	2489531	۵	روی به‌صورت کارنشده غیر ممزوج که از لحاظ وزن ۹۹/۹۹٪ یا بیشتر روی داشته باشد	1810631	۵	نخ چندلا یا کابله، باحداقل ۸۵٪ لیاف غیریکسره ا لیاف آکریلیک یا مدآکریلیک، آماده نشده برای خرده‌فروشی غیر از نخ دوخت	1958702

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۹: عمده‌ترین کالاهای صادراتی به سه کشور اول هدف صادراتی ایران در سال ۱۴۰۱

۱. عراق			۲. امارات متحده عربی			۳. افغانستان		
ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)
۱	کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)	11054286	۱	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته‌بندی غیر خرده‌فروشی	24954271	۱	سایر داروهای غیر مذکور غیر از خرده‌فروشی دارای تولید داخلی مشابه	3056201
۲	هیپوکلریت سدیم	4883131	۲	شمش کوچک از مس تصفیه‌شده.	8769125	۲	سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به‌غیر از انواع حاوی تخم‌مرغ	2188923
۳	بخاری، منقل و سایر وسایل غیر برقی همانند (به‌استثناء) وسایل خوراک‌پزی یا خوراک گرم‌کن)، با سوخت مایع، از چدن، آهن یا ز فولاد.	2715979	۳	اسیدهای پلی کربوکسیلیک سیکلانیک، سیکلنیک یا سیکلوترپنیک، کانیدریدها، هالوژنورها، پراکسیدها، پراکسی اسیدهای آن ها و مشتقات آن ها	5783043	۳	کفش که در جای دیگر گفته نشده، قوزک پارا نمپوشاند، از کائوچو یا پلاستیک.	1633282
۴	سایر سنگ مرمر، تراورتن، رخام و غیر از رخام پولیش داده شده، شکل داده شده یا کار شده اما کننده کاری و حکاکی نشده	2245492	۴	سایر تجهیزات سردکننده یامجمد کننده بجزنوع تراکمی با کندانسور مبدل حرارتی و چیلرهای جذبی	5228522	۴	فرآورده های هموژنیزه بجز پوره و پوره کنسانتره میوه های گرمسیری	833329
۵	الکتروموتورهای با جریان مستقیم 12 (DC) و ۲۴ ولت تا قدرت حداکثر ۲۰۰ وات	1718100	۵	مس تصفیه‌شده غیر مذکور	1465722	۵	صابون چیپس	636419

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۰: عمده‌ترین کالاهای صادراتی به سه کشور اول هدف صادراتی ایران در سال ۱۴۰۰

۱. عراق			۲. افغانستان			۳. امارات متحده عربی		
ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)
۱	کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)	10833020	۱	سایر داروهای غیر مذکور غیر از خرده فروشی دارای تولید داخلی مشابه	9089219	۱	چای سیاه (تخمیرشده) و جزئا تخمیرشده به نحوی دیگر بجز ردیفهای ۰۹۰۲۴۰۱۰	5007377
۲	هیپوکلریت سدیم	5666564	۲	سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ	1527340	۲	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	3758855
۳	سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ	2584576	۳	فرآورده های هموژنیزه بجز پوره و پوره کنسانتره میوه های گرمسیری	1041460	۳	سایر تجهیزات سردکننده یا منجمد کننده بجز نوع تراکمی با کندانسور مبدل حرا رتی و چیلرهای جذبی	1368307
۴	بخاری، منقل و سایر وسایل غیر برقی همانند (به استثناء وسائل خورا ک پزی یا خورا ک گرم کن)، باسوخت مایع، ا زچدن، آهن یا ز فولاد.	2090037	۴	آرد گندم یا آرد مخلوط گندم و چاودار (متل Meslin)	388815	۴	سربطری، سرپوش، کلاهک و سایر درپوش ها، از مواد پلاستیکی	1114569
۵	پریفرم (PET)	1102283	۵	سایر نشاسته ذرت بجز گرید دارویی	298250	۵	سایر اجزاء و قطعات یخچالها، فریزرها و سایر تجهیزات سردکننده یا منجمد کننده	677473

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

۶- بررسی وضعیت واردات استان البرز

میزان واردات انجام شده از طریق گمرک استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ نسبت به مدت مشابه سال قبل با کاهش ۷.۹۹ درصدی از ۶۷۲.۱۸ میلیون دلار به مبلغ ۶۱۸ میلیون دلار کاهش یافته است (۵۳.۷۵ میلیون دلار کاهش) و از نظر وزنی نیز با کاهش ۳۶.۹۰ درصدی همراه بوده است.

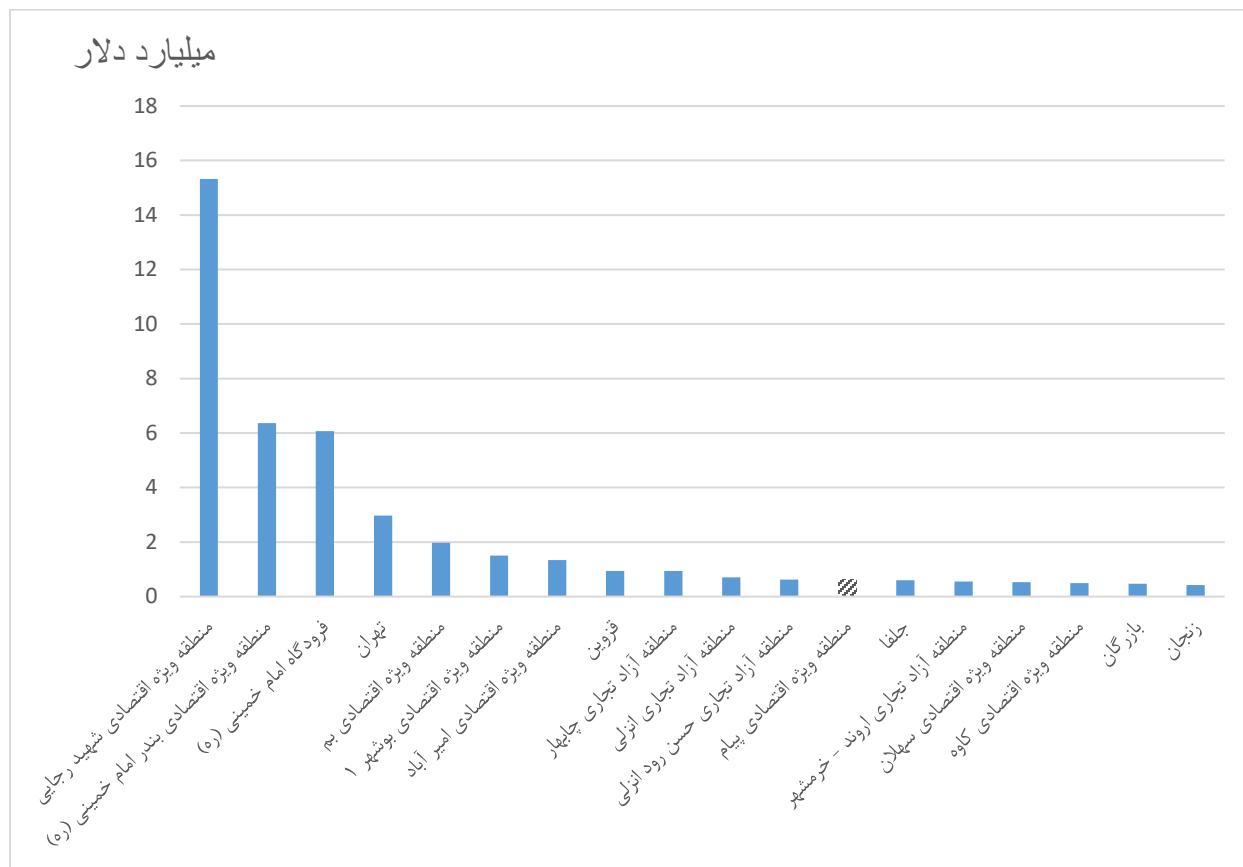
واردات انجام شده از طریق گمرک استان در ۹ ماهه ۱۴۰۲ از نظر وزنی ۰.۱۷ و از نظر ارزشی ۱.۲۷ درصد واردات گمرکات کشور را تشکیل می دهد که نسبت به مدت مشابه سال قبل با رشد سهم همراه بوده است. لازم به ذکر است که گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در بین ۱۰۶ گمرک فعال در کشور، در میزان حجم واردات رتبه ۱۲ را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۱: مقایسه واردات گمرکات کشور و استان البرز طی سال های ۱۴۰۰-۱۴۰۱ و ۹ ماهه ۱۴۰۲

شرح	۱۴۰۰		۹ ماهه ۱۴۰۱		۹ ماهه ۱۴۰۲		درصد تغییر نسبت به سال قبل	درصد تغییر نسبت به سال قبل	درصد تغییر نسبت به سال قبل
	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (میلیون دلار)			
واردات گمرک استان	۸۷۹۲۲۷۳۷	656.95	۸۰۳۹۶۱۳۰	672.18	۱۱۴۵۹۵۸۹۲	1006.26	53.17	۵۰۷۲۳۴۷۲	618.43
واردات گمرکات کشور	۴۱۱۹۳۲۲۰۸۹۵	52996.32	۳۷۳۵۷۱۸۲۶۲۴	60171.6	۳۷۳۵۸۱۹۴۷۷۹	60308.69	13.79	۲۸۷۳۶۸۷۹۷۵۴	48358.04
سهم استان از کشور (درصد)	۰.۲۱	۱.۲۳	۰.۲۱	۱.۱۱	۰.۳۰	۱.۶۶	-	۰.۱۷	۱.۲۷

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۵: نمودار رتبه استان البرز در کشور در واردات در ۹ ماهه ۱۴۰۲

۱-۶- بررسی واردات گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام

به طور کلی واردات گمرک استان البرز را می توان به پنج گروه تقسیم نمود: کشاورزی، صنعت، معدن، حمل و نقل، مواد شیمیایی و صنایع دستی.

در نه ماهه اول سال ۱۴۰۲، مهم ترین کالاهای وارداتی گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام شامل کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی (۶.۵۳ درصد از کل واردات استان البرز)، ماشین های خودکار داده پردازی شخصی (pc) کیفی (note book)، سایر مازول های نمایشگر غیر مذکور، سایر واحدهای حافظه به جز دیسک خوان نواری، چای سیاه (تخمیر شده) و... می باشد که مقدار تناژ و ارزش آن ها بر حسب دلار و ریال در جدول زیر آورده شده است. در بین همه این اقلام ذکر شده ارزش دلاری "کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی" بیشترین و ارزش دلاری "اسیدستریک" کمترین می باشد. به لحاظ وزنی "چای سیاه (تخمیر شده)" حائز بیشترین و "مونو الکل های اشباع نشده غیر از الکل های ترپن دار غیر حلقوی" کمترین مقدار می باشد.

جدول ۱۲: عمده کالاهای وارداتی از گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در نه ماهه ۱۴۰۲

ردیف	نام کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش (هزار میلیارد ریال)	ارزش (هزار دلار)	سهم از واردات استان
۱	کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی	399295	۱۱.۵	40436.39	۶.۵۳
۲	ماشین های خودکار داده پردازی شخصی (pc) کیفی (note book)	204630	۹.۵۴	33476.91	۵.۴۱
۳	سایر ماژول های نمایشگر غیر مذکور	1313665	۹.۴۳	33080.23	۵.۳۴
۴	سایر واحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	180651	۸.۵۲	29888.48	۴.۸۳
۵	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئی تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	2333587	۶.۴۳	21887.22	۳.۵۳
۶	سایر ماژول های نمایشگر بدون درایور یا مدارهای کنترلی	718051	۴.۵۵	15978.91	۲.۵۸
۷	سایر سرنگ ها بایابدون سوزن غیر مذکور در جای دیگر	169119	۳.۹۸	13948.10	۲.۲۵
۸	کیسه خون از پلیمرهای اتیلن	492610	۳.۵۶	12474.43	۲.۰۱
۹	سایر ماشینها و دستگاه های مکانیکی با کار خاص غیر مذکور در جای دیگر	44699	۳.۴۷	12172.01	۱.۹۶
۱۰	دستگاه کامل کامپیوتر server شامل کلیه وا حدها و متفرعات داخلی از جمله درا یوها، بردها، حافظه هار دوکارت شبکه وبدون واحدهای ورودی و خروجی	47509	۳.۰۹	10848.08	۱.۷۵

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در سال ۱۴۰۱، مهم ترین کالاهای صادراتی گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام شامل چای سیاه، ماشین های خودکار داده پردازی شخصی (pc) کیفی (note book)، سایر ماژول های نمایشگر غیر مذکور، کمپرسورهای برودتی با گاز غیر فریونی، کمپرسورها که در تجهیزات مولد سرما به کار می روند با ضریب کارایی حداقل ۱/۳۵ و... می باشد که مقدار تناژ و ارزش آن ها بر حسب دلار و ریال در جدول زیر آورده شده است. در بین همه این اقلام ذکر شده ارزش دلاری "کاتد و قطعات

کاتد از مس تصفیه شد چای سیاه (تخمیر شده) "بیشترین و ارزش دلاری" فخر و تیغه برای فخر از آهن یا از فولاد غیر مذکور "کمترین می باشد. به لحاظ وزنی "چای سیاه (تخمیر شده) "حائز بیشترین و "سایر سیکلانیکی، سیکلنیک یا سیکلوترپنیک غیر از مانول، سیکلو هگزانول، متیل سیکلو هگزانولها و دی متیل سیکلو هگزانولها، استرولها و اینوزیتولها" کمترین مقدار می باشد.

جدول ۱۳: عمده کالاهای وارداتی از گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در سال ۱۴۰۱

ردیف	نام کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش (هزار میلیارد ریال)	ارزش (هزار دلار)	سهم از واردات استان
۱	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئی تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	44452750	۸۵.۱۷	323996.96	۳۲.۱۹
۲	ماشین های خودکار داده پردازی شخصی (pc) کیفی (note book)	315775	۱۲.۷۹	51936	۵.۱۶
۳	سایر ماژول های نمایشگر غیر مذکور	1436109	۹.۳۳	33853.93	۳.۳۶
۴	کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار بالایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)	2384904	5.69	29921.18	۲.۹۷
۵	کمپرسورها که در تجهیزات مولد سرما به کار می روند با ضریب کارایی حداقل ۱/۳۵	5715749	5.13	26392.22	۲.۶۲
۶	سایرواحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	204788	6.91	26367.54	۲.۶۲
۷	سایر ماشینها و دستگاه های مکانیکی با کار خاص غیر مذکور در جای دیگر	82923	4.89	17549.62	۱.۷۴
۸	کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی	232749	4.66	16537.21	۱.۶۴
۹	ماشین آلات برای پرکردن، بستن، درپوش گذاشتن یا درزگیری کردن بطری ها، پیت ها و غیره و دستگاه های گازدار کردن نوشابه ها	88280	4.44	16129.72	۱.۶۰
۱۰	ماشین آلات و دستگاه های چاپ فلکسوگرافیک	100100	4.06	15319.77	۱.۵۲

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در سال ۱۴۰۰، مهم‌ترین کالاهای صادراتی گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام شامل کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار بالایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)، مازول نمایشگر متشکل از صفحه lcd یا led پلاسما فقط دارای برد آدرس‌دهی، ماشین‌آلات و دستگاه‌ها برای تهیه یا تولید صنعتی غذاها یا نوشابه‌ها، غیر مذکور در جای دیگر، چای سیاه (تخمیر شده) و... می‌باشد که مقدار تناژ و ارزش آن‌ها برحسب دلار و ریال در جدول زیر آورده شده است. در بین همه این اقلام ذکر شده ارزش دلاری "کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار بالایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)" بیشترین و ارزش دلاری "واشرها که در جای دیگر گفته نشده حدید نشده، از چدن، آهن یا فولاد" کمترین می‌باشد. به لحاظ وزنی "چای سیاه (تخمیر شده)" دارای بیشترین و "واشرها، که در جای دیگر گفته نشده حدید نشده، از چدن، آهن یا فولاد" دارای کمترین مقدار می‌باشد.

جدول ۱۴: عمده کالاهای وارداتی از گمرک منطقه ویژه اقتصادی پیام در سال ۱۴۰۰

ردیف	نام کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش (هزار میلیارد ریال)	ارزش (هزار دلار)	سهم از واردات استان
۱	کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار بالایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)	3529743	1.89	45065.0 5	۶.۸۵
۲	ماژول نمایشگر متشکل از صفحه lcd یا led پلاسما فقط دارای برد آدرس‌دهی	1587605	1.77	42024.0 6	۶.۳۹
۳	ماشین‌آلات و دستگاه‌ها برای تهیه یا تولید صنعتی غذاها یا نوشابه‌ها، غیر مذکور در جای دیگر	869430	1.47	34885.3 9	۵.۳۱
۴	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	6283022	1.29	30669.1 6	۴.۶۶
۵	ماشین‌های خودکار دا ده پردازشی شخصی (pc) کیفی (note book)	229328	1.08	25724.5 9	۳.۹۱
۶	کمپرسورها که در تجهیزات مولد سرما به کار می‌روند با ضریب کارایی حداقل ۱/۳۵	5039728	1.02	24282.2 1	۳.۶۹
۷	چای سیاه (تخمیر شده) و جزئا تخمیر شده به نحوی دیگر بجز ردیفهای ۰۹۰۲۴۰۱۰	4337801	۰.۹۸	23358.4 6	۳.۵۵
۸	سایرواحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	178859	۰.۷۶	18218.4 3	۲.۷۷
۹	سایر سرنگ‌ها بایابدون سوزن غیر مذکور در جای دیگر	189563	۰.۷۵	17958.0 5	۲.۷۳
۱۰	دستگاه گیرنده و فرستنده از نوع SDH به ظرفیت ۱۵۵ مگابیت بر ثانیه (۱STM) و بالاتر	240438	۰.۶۹	16448.9 2	۲.۵۰

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

با بررسی عمده کالاهای وارداتی استان البرز در این سه سال می توان مشاهده نمود که عمده کالاهای وارداتی استان البرز بدون احتساب چای سیاه (تخمیر شده) که در بخش محصولات کشاورزی دسته بندی می شود، مربوط به بخش صنعت می باشد. برای ارزیابی دقیق تر، در ادامه با نگاهی موشکافانه تر به بررسی اقلام وارداتی استان البرز طی دوره مورد بررسی به تفکیک بخش های مختلف اقتصادی پرداخته شده است. دسته بندی اقلام صادراتی و وارداتی به بخش های صنعتی، کشاورزی، معدن، صنایع دستی، مواد شیمیایی و حمل و نقل بر اساس طبقه بندی کدهای HS انجام شده است.

در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، سهم واردات بخش صنعت از کل واردات استان ۷۱.۵۷ درصد می باشد. این در حالی است که این سهم در سال ۱۴۰۱ در حدود ۵۴.۶۳ درصد و در سال ۱۴۰۰ در حدود ۷۷.۷۸ درصد بوده است. در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، بیشترین سهم واردات استان مربوط به بخش صنعت (۷۱.۵۷ درصد) بوده است و در رتبه های بعدی بخش مواد شیمیایی (۱۰.۰۴ درصد) و سپس بخش کشاورزی (۵.۷۷ درصد) قرار دارد. در سال ۱۴۰۱ سهم بخش صنعت در واردات استان البرز در حدود ۵۴.۶۳ درصد، بخش کشاورزی ۳۳.۱۴ درصد و بخش مواد شیمیایی ۶.۰۲ درصد بوده است. در سال ۱۴۰۰ نیز سهم بخش صنعت در واردات استان البرز در حدود ۷۷.۷۸ درصد، بخش کشاورزی ۱۰.۲۸ درصد و بخش مواد شیمیایی ۵.۷۳ درصد بوده است؛ بنابراین، در بازه مورد بررسی، استان البرز کماکان یک استان واردکننده محصولات صنعتی است و این درحالی که است که سهم واردات این استان از محصولات کشاورزی کاهش بسیار چشمگیری داشته و از ۲۵.۰۸ درصد در ۹ ماهه ۱۴۰۱ به ۵.۷۷ درصد در ۹ ماهه ۱۴۰۲ رسیده است. استان البرز در بخش واردات محصولات شیمیایی افزایش سهم داشته است.

علاوه بر این موارد، در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، سهم استان البرز از واردات محصولات صنعتی کل کشور در حدود ۲.۱۸ درصد و در واردات محصولات کشاورزی سهم ۰.۲۸ درصدی داشته است. در سال ۱۴۰۱ سهم استان البرز در واردات صنعتی کل کشور ۲.۲۴ درصد بود و سهم واردات استان البرز از واردات بخش کشاورزی کشور ۱.۸۴ درصد بوده است.

این آمار نشان می دهد، با وجود اینکه آمار سال ۱۴۰۲ تنها مربوط به ۹ ماهه ابتدایی سال است، با این وجود سهم استان البرز از واردات صنعتی کشور تقریباً با سال ۱۴۰۱ برابری می کند و سهم استان از واردات بخش کشاورزی کشور کاهش قابل توجهی داشته است. در ادامه، برای درک بهتر نتایج این گزارش، مقایسه این سهم ها به ۹ ماهه ابتدایی در

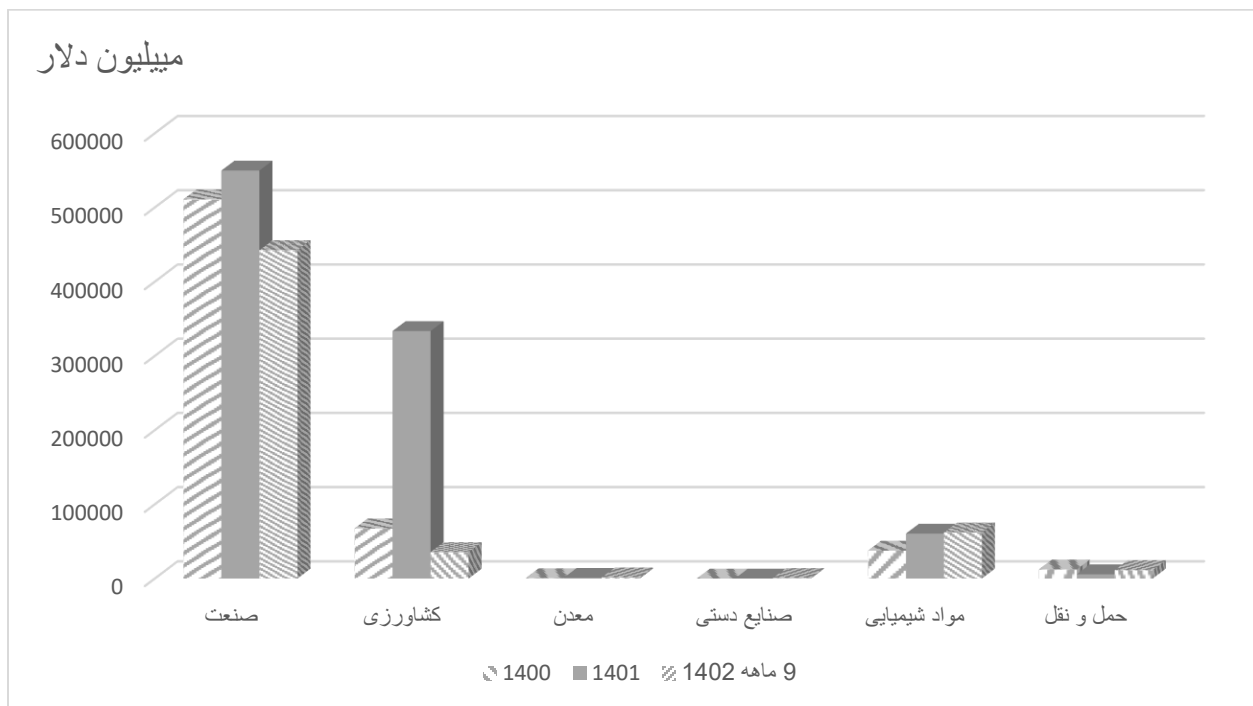
دو سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۱ معطوف شده است. سهم استان البرز از واردات صنعتی کشور در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ برابر با ۲.۴۵ درصد می باشد که این سهم در ۹ ماهه ۱۴۰۲ برابر با ۲.۱۸ درصد است. سهم استان البرز از واردات کشاورزی کشور در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ برابر با ۱.۳۰ درصد می باشد که این سهم در ۹ ماهه ۱۴۰۲ برابر با ۰.۲۸ درصد است. این آمار نیز نتایج قبل را تصدیق می نماید.

جدول ۱۵: میزان واردات کالای استان البرز در بخش های مختلف تولیدی طی سال های ۱۴۰۰ - ۹ ماهه ۱۴۰۲

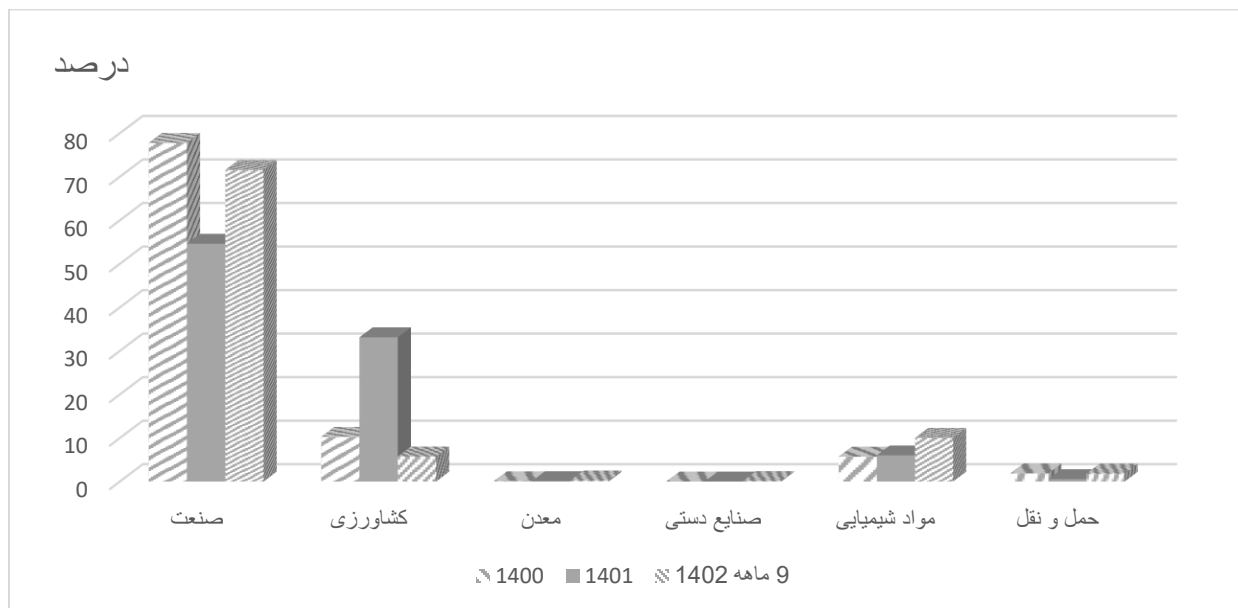
بخش/سال/سهم	۱۴۰۰	سهم از کل واردات استان	۱۴۰۱	سهم از کل واردات استان	سهم از کل واردات صنعتی/کشاورزی ی کشور	سهم از کل واردات صنعتی/کشاورزی ی کشور ۱۴۰۱	۹ ماهه ۱۴۰۲	سهم از کل واردات استان	سهم از کل واردات صنعتی/کشاورزی ی کشور
صنعت	وزن (کیلوگرم)	56286710	-	48265716	-	-	27626998	-	-
	ارزش (دلار)	510982011	77.78	549714208	54.63	2.24	442621059	71.57	2.18
کشاورزی	وزن (کیلوگرم)	17875172	-	47957170	-	-	6908816	-	-
	ارزش (دلار)	67552010	10.28	333444770	33.14	1.84	35673551	5.77	0.28
معادن	وزن (کیلوگرم)	108307	-	433410	-	-	642182	-	-
	ارزش (دلار)	508105	0.08	1003575	0.10	-	1552945	0.25	-
صنایع دستی	وزن (کیلوگرم)	580	-	931	-	-	56031	-	-
	ارزش (دلار)	10011	0.00	16350	0.00	-	758771	0.12	-
مواد شیمیایی	وزن (کیلوگرم)	9500843	-	12338015	-	-	11590482	-	-
	ارزش (دلار)	37636395	5.73	60562142	6.02	-	62105865	10.04	1.43
حمل و نقل	وزن (کیلوگرم)	1723708	-	941386	-	-	1099831	-	-
	ارزش (دلار)	12262657	1.87	5733832	0.57	-	11411521	1.85	-

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۶: نمودار روند زمانی واردات استان البرز در بخش های مختلف اقتصادی

نمودار ۷: روند سهم واردات بخش های مختلف اقتصادی استان از کل واردات استان البرز

۷- کشورهای عمده مبدا واردات

در ۹ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲، اصلی ترین شریک وارداتی استان البرز، کشور امارات متحده عربی بوده است. در رتبه دوم کشور چین و سپس ترکیه قرار دارد. درحالی که در سال ۱۴۰۱ اصلی ترین شریک صادراتی استان البرز، کشور هند و در سال ۱۴۰۰ کشور امارات متحده عربی بوده است.

جدول ۱۶: سهم بازارهای هدف وارداتی استان البرز طی سال های ۱۴۰۰ - نه ماهه ۱۴۰۲

ردیف	۱۴۰۰			ردیف	۱۴۰۱			ردیف	نهم ماهه ۱۴۰۲		
	کشور	ارزش (دلار)	سهم از کل واردات استان		کشور	ارزش (دلار)	سهم از کل واردات استان		کشور	ارزش (دلار)	سهم از کل واردات استان
۱	امارات متحده عربی	199351981	۳۰.۳۴	۱	هند	301831636	۳۰.۰۰	۱	امارات متحده عربی	188504101	۳۰.۴۸
۲	چین	177040738	۲۶.۹۵	۲	امارات متحده عربی	233255853	۲۳.۱۸	۲	چین	180170839	۲۹.۱۳
۳	ترکیه	125508432	۱۹.۱۰	۳	چین	196465009	۱۹.۵۲	۳	ترکیه	83830852	۱۳.۵۶
۴	کره (جنوبی)	23914693	۳.۶۴	۴	ترکیه	91361497	۹.۰۸	۴	هلند	26387824	۴.۲۷
۵	فرانسه	22483440	۳.۴۲	۵	آلمان	42349683	۴.۲۱	۵	آلمان	25777783	۴.۱۷
۶	آلمان	19828859	۳.۰۲	۶	هلند	25543134	۲.۵۴	۶	هند	23934853	۳.۸۷
۷	ایتالیا	18181432	۲.۷۷	۷	فرانسه	19107735	۱.۹۰	۷	فرانسه	16520102	۲.۶۷
۸	هلند	14052992	۲.۱۴	۸	کره (جنوبی)	17370343	۱.۷۳	۸	کره (جنوبی)	12952408	۲.۰۹
۹	هنگ کنگ	10016453	۱.۵۲	۹	قبرس	16800740	۱.۶۷	۹	قبرس	11861189	۱.۹۲
۱۰	هند	8976191	۱.۳۷	۱۰	سوئیس	11022687	۱.۱۰	۱۰	ایتالیا	9475405	۱.۵۳

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در ادامه، بررسی دقیق‌تری در خصوص وضعیت کالاهای عمده وارداتی به اصلی‌ترین مقاصد وارداتی استان البرز انجام شده است.

در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲، اصلی‌ترین کالای وارداتی به امارات متحده عربی (اولین مبدأ وارداتی استان البرز) کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی بوده است. با نگاهی به پنج کالای اول وارداتی استان البرز از امارات، چنین به دست می‌آید که کالای عمده وارداتی، از نوع کالاها با فناوری‌های پیشرفته آزمایشگاهی و کالاهای دیجیتال است. این موضوع در مورد واردات از چین نیز صدق می‌کند و کالای اصلی وارداتی استان البرز از چین نیز، مربوط به کالاهای دیجیتال است؛ اما در مورد سومین شریک وارداتی استان البرز یعنی کشور ترکیه وضع بدین منوال نیست و عمده‌ترین کالای وارداتی از این کشور معطوف به بخش پزشکی، موتور دیزل و سرمایه‌یک می‌باشد.

باید در نظر داشت که در سال ۱۴۰۱ وضعیت واردات به این شکل نبوده و اولین کالای وارداتی از اصلی‌ترین شریک وارداتی استان البرز در آن سال (هند)، چای سیاه (تخمیر شده) بوده است و در رتبه‌های بعدی نیز کالاهای مربوط به بخش صنعت قرار دارند. در خصوص دومین شریک وارداتی استان در سال ۱۴۰۱ (امارات)، عمده‌ترین کالای وارداتی ماشین‌های خودکار داده‌پردازی شخصی (PC) بوده است و در خصوص سومین شریک وارداتی استان (چین) نیز عمده‌ترین کالای وارداتی ماژول‌های نمایشگر بوده است.

با نگاهی کلی به جداول زیر، چنین به دست می‌آید که واردات کالاهای دیجیتال و صنعتی مانند ماژول‌های نمایشگر و کمپرسورهای برودتی از سال ۱۴۰۰ تاکنون همواره جز عمده‌ترین کالاهای وارداتی استان البرز بوده است. تنها کالای کشاورزی که در زمره عمده کالاهای وارداتی استان البرز بوده است، چای سیاه است. در سال ۹ ماهه ۱۴۰۲ شاهد این هستیم که کالاهای با ماهیت پزشکی و آزمایشگاهی مانند کیت آزمایشگاهی و کیسه خون جز عمده‌ترین واردات استان بوده‌اند.

جدول ۱۷: عمده‌ترین کالاهای وارداتی از سه کشور اول مبدأ وارداتی به ایران در ۹ ماهه ۱۴۰۲

۱. امارات متحده عربی			۲. چین			۳. ترکیه		
ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)
۱	کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی	26902884	۱	سایر ماژول‌های نمایشگر غیر مذکور	31197524		کیسه خون از پلیمرهای اتیلن	12474435
۲	ماشین‌های خودکار داده‌پردازی شخصی (pc) کیفی (note book)	26418623	۲	سایر ماژول‌های نمایشگر بدون درایور یا مدارهای کنترلی	15978910		سایر موتورهای دیزل و نیمه دیزل با قدرت بیش از ۱۵۰ اسب بخار	4416233
۳	سایر واحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	19482133	۳	سایر واحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	9760923		سایر اشیاء سرامیکی نسوز غیر مذکور در جای دیگر	3975167
۴	ماشین‌های دارای ۲ یا تعدادی کارکرد چاپ گرفتن، کپی کردن یا ارسال فکس با قابلیت انتقال به ماشین‌های خودکار داده پردازی باشد	7541262	۴	ماشین‌های خودکار داده پردازی شخصی (pc) کیفی (note book)	7058295		کنترل دور موتور Inverter	3825006
۵	کمپرسورهای برودتی با گاز غیر فریونی (سازگار بالای اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)	6573959	۵	اجزا و قطعات لامپ LED	4951587		استرهای اسید اکریلیک	2819598

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۸: عمده ترین کالاهای وارداتی از سه کشور اول مبدا وارداتی به ایران در سال ۱۴۰۱

۱. هند			۲. امارات متحده عربی			۳. چین		
ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)
۱	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	298651196	۱	ماشین های خودکار دا ده پردا زی شخصی (pc) کیفی (note book)	37786937	۱	سایر ماژول های نمایشگر غیر مذکور	32349831
۲	ماشین آلات برای پرکردن، بستن، درپوش گذاشتن یا درزگیری کردن بطری ها، پیت ها و غیره و دستگاه های گازدا رکردن نوشابه ها	1350354	۲	کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار بالایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)	27628053	۲	ماشین های خودکار دا ده پردا زی شخصی (pc) کیفی (note book)	14149064
۳	کوره ها و تنورها برای گداختن (Roast)، ذوب کردن یا تحت سایر عملیات حرارتی قراردادن کلوخه های معدنی یا سولفورهای طبیعی آهن و مس (Pyrites) یا فلزات	366983	۳	کمپرسورها که در تجهیزات مولد سرما به کار می روند با ضریب کارایی حداقل ۱/۳۵	21788799	۳	ماژول نمایشگر متشکل از صفحه led یا lcd پلاسما فقط دارای برد آدرس دهی	14022737
۴	ماشین های بسته بندی و ماشین های لفاف کردن کالاها غیر مذکور در جای دیگر	334469	۴	سایرواحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	16632519	۴	سایرواحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	9594112
۵	دستگاه های فرستنده و گیرنده تلفن همراه به استثنای (۱+۱) bts	328213	۵	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	9715917	۵	دستگاه گیرنده و فرستنده از نوع SDH به ظرفیت ۱۵۵ مگابیت بر ثانیه (۱STM) و بالاتر	6844584

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۹: عمده‌ترین کالاهای وارداتی از سه کشور اول مبدا وارداتی به ایران در سال ۱۴۰۰

۱. امارات متحده عربی			۲. چین			۳. ترکیه		
ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)	ردیف	کالا	ارزش (دلار)
۱	کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار بالایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)	43669085	۱	ماژول نمایشگر متشکل از صفحه lcd یا led پلاسما فقط دارای برد آدرس دهی	41877669	۱	ماشین آلات و دستگاه ها برای تهیه یا تولید صنعتی غذاها یا نوشابه ها، غیر مذکور در جای دیگر	27803509
۲	کمپرسورها که در تجهیزات مولد سرما به کار می روند با ضریب کارایی حداقل ۱/۳۵	23917634	۲	دستگاه گیرنده و فرستنده از نوع SDH به ظرفیت ۱۵۵ مگابیت بر ثانیه (۱STM) و بالاتر	10812788	۲	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	17848512
۳	چای سیاه (تخمیر شده) و جزئا تخمیر شده به نحوی دیگر بجز ردیفهای ۰۹۰۲۴۰۱۰	23358461	۳	ماشین های خودکار دا ده پردا زی شخصی (pc) کیفی (note book)	9050101	۳	ماشین های نوردرسردفلزات	6347636
۴	ماشین های خودکار دا ده پردا زی شخصی (pc) کیفی (note book)	16674494	۴	سایر اجزاء و قطعات ماشین های رختشوئی خانگی و غیرخانگی غیر مذکور در جای دیگر	6754480	۴	کیسه خون از پلیمرهای اتیلن	3957495
۵	سایر واحدهای حافظه بجز دیسک خوان نواری	12794385	۵	انواع بردها شامل بردا صلی (mainboard)، کارت گرافیک، صدا، شبکه، ویدئو و رم (RAM)	5793134	۵	پارچه چاپ شده	3907426

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

۸- وضعیت تراز تجاری (بازرگانی) استان البرز

تراز تجاری به مابه تفاوت بین مقدار صادرات و واردات در یک بازه زمانی مشخص اطلاق می گردد. در جدول زیر میزان تراز تجاری استان البرز و کشور در سال ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۹ ماهه ۱۴۰۲ محاسبه شده است.

جدول ۲۰: تراز تجاری استان البرز طی سالهای ۱۴۰۰-۱۴۰۱ و ۹ ماهه ۱۴۰۲

عنوان	۱۴۰۰ (هزار دلار)	۹ ماهه ۱۴۰۱ (هزار دلار)	۱۴۰۱ (هزار دلار)	۹ ماهه ۱۴۰۲ (هزار دلار)	درصد رشد سالانه ۹ ماهه ۱۴۰۲ نسبت به ۹ ماهه ۱۴۰۱
کشور (بدون احتساب نفت)	4556011.56	6197983.31	6169284.12	11924468.39	۹۲.۳۹
استان البرز	561579.14	526174.88	798793.84	363972.48	-۳۰.۸۲

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

با توجه به جدول فوق، تراز تجاری استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ نسبت به ۹ ماهه ۱۴۰۱ با کاهش ۳۰ درصدی روبرو بوده است. این در حالی است که تراز تجاری در کشور در بازه زمانی مشابه با رشد ۹۲ درصدی همراه بوده است.

۹- بررسی نقاط قوت و ضعف صادرات غیر نفتی استان البرز

شناسایی نقاط قوت و ضعف استان، باعث درک بهتر فرصت‌ها و تهدیدها می گردد؛ بنابراین با این کار، کمک بزرگی به سیاست‌گذاران در راستای شناسایی امکانات، محدودیت‌های منطقه و توانمندی‌ها خواهد شد تا در جهت توسعه صادرات استان گام بردارند. در جدول زیر به شناسایی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای استان البرز پرداخته شده است.

جدول ۲۱: نقاط قوت و ضعف استان البرز در خصوص تجارت خارجی

نقاط ضعف استان البرز	نقاط قوت استان البرز
۱. مواجهه با مشکل کمبود آب برای مصارف خانگی، صنعتی و کشاورزی به دلیل نزدیکی به پایتخت	۱. وجود توانمندی بالای استان در بخش تولیدات باغی، کشاورزی و گلخانه‌ای و تولید محصولات با کیفیت صادراتی (رکورد کشوری در برداشت محصولات باغی همچون هلو، آلو، گیلان، شلیل، آلبالو و توت‌فرنگی، قارچ، ...، ثبت بالاترین رکورد تولید گندم و کسب رتبه اول کشوری، رتبه اول کشوری در تولید نهال، رتبه دوم تولید نشا گلخانه‌ای)
۲. نامناسب بودن و ضعف سرمایه‌گذاری در تأمین و تجهیز زیرساخت‌ها (مشکل قطعی گسترده برق در شهرک‌های صنعتی استان البرز)	۲. توانمندی بالای استان البرز در تولید محصولات دانش‌بنیان (تولید ۴۱۳ محصول دانش‌بنیان، کسب رتبه اول کشوری در تولید محصول دانش‌بنیان، فروش و صادرات آن‌ها)
۳. فرسودگی ماشین‌آلات خط تولید کشاورزی و صنعتی، عدم دسترسی به فناوری‌های روز دنیا	۳. توانایی بالای استان در تولیدات صنعتی (کسب رتبه پنجم کشوری در تولیدات صنعتی، بیشترین تراکم صنایع صنعتی، کسب رتبه برتر کشوری در بالاترین تعداد واحدهای صادرکننده ممتاز)
۴. وجود بروکراسی‌های دست و پاگیر	۴. وجود شهرک‌های متعدد صنعتی بزرگ همچون شهرک صنعتی اشتهارد، بهارستان، سپهر، نظرآباد، سیمین دشت، هشتگرد، ماهدشت، سردرآباد، رضوانیه، زیبادشت، نور در این استان (که این استان را تبدیل به قطب صنعتی کشور نموده است)
۵. تغییر بیش‌ازاندازه و عدم ثبات قوانین و مقررات مرتبط با انتقالات ارز، ترخیص و صادرات کالا از گمرکات و ثبت سفارشات، مالیات و ...	۵. وجود ۲۳ مرکز علمی و دانشگاه در سطح استان (اولین مدرسه کشاورزی ایران، مراکز تحقیقاتی کشاورزی)
۶. وابستگی به بازارهای متزلزل کشورهای همسایه همچون عراق و افغانستان	۶. وجود صنایع و شرکت‌های بزرگی همچون زرماکارون، مجتمع شیمیایی آبیک، شیلتون، مادیران، ماموت دیزل، داروسازی عبیدی... (در این استان حدود ۱۵۰ برند ملی در حوزه تولید مشغول به فعالیت است)
۷. به دلیل نزدیکی به استان تهران، حساب‌های اصلی صنایع در تهران واقع است و در نتیجه منابع مالی استان نسبت به حجم بالای مراکز صنعتی و تقاضای آن‌ها جهت تأمین مالی محدود است و جوابگوی نیاز استان نیست.	۷. سرمایه‌گذاری خارجی در بخش‌های صنعتی (حدود ۵۰ درصد از سرمایه‌گذاری خارجی)، امور زیربنایی، کشاورزی، گردشگری و ارتباطات
۸. کمبود زمین قابل‌واگذاری در استان (به دلیل تراکم بالای جمعیت در استان البرز با مشکل محدودیت زمین جهت تأمین مسکن برای جمعیت موجود مواجه است که این امر اثرات سوئی بر زمین‌های کشاورزی و بخش کشاورزی استان وارد آورده است (تغییر کاربری زمین از کشاورزی به مسکونی))	۸. وجود فرودگاه پیام و امکان حمل‌ونقل هوایی
۹. عدم توزیع متوازن جمعیت در پهنه استان و تراکم بالای جمعیت در شهرستان‌های کرج و فردیس	۹. وجود مراکز تحقیقاتی همچون موسسه واکسن و سرم‌سازی، مؤسسات تحقیقاتی کشاورزی
۱۰. بالا بودن نرخ مهاجرت از سایر استان‌ها به استان البرز و عدم تناسب امکانات با جمعیت	

جدول ۲۲: فرصت‌ها و تهدیدهای استان البرز در خصوص تجارت خارجی

فرصت‌های استان البرز	تهدیدهای استان البرز
<ol style="list-style-type: none"> ۱. شناسایی ۱۷۰ فرصت سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف تولیدی و خدماتی استان ۲. بهبود روابط بین‌الملل کشور و ایجاد فرصت مناسب جهت معرفی محصولات تولیدی استان به دنیا ۳. امکان برگزاری همایش‌ها و نمایشگاه‌های بین‌المللی و کشوری جهت معرفی استان و پتانسیل‌های موجود ۴. امکان ایجاد و توسعه بازارچه‌های محلی محصولات تولیدی استان ۵. برنامه‌ریزی مؤثر جهت ایجاد زیرساخت‌های مناسب 	<ol style="list-style-type: none"> ۱. نزدیکی به استان تهران که باعث بروز مشکلاتی همچون کمبود آب در استان البرز (به دلیل تأمین آب تهران از طریق منابع آبی استان البرز) و افزایش جمعیت و نبود امکانات کافی برای پاسخ‌گویی به این افزایش جمعیت (به دلیل نزدیکی به استان تهران و بالا بودن هزینه‌های مسکن در تهران، شاغلین استان تهران محل زندگی خود را به استان البرز انتقال داده‌اند) گردیده است. ۲. تجهیز و پیشرفت خطوط ترانزیتی ۳. تحریم سیستم بانکی کشور و عدم امکان گشایش اعتبارات اسنادی برای صادرکنندگان استان ۴. فقدان آشنایی با مقررات حاکم بر بازارهای بین‌المللی ۵. تحریم‌های بین‌المللی که باعث عدم رغبت کشورها در مراودات تجاری با ایران شده است. ۶. به دلیل نبود ارتباط تجاری، شناخت درستی از بازارهای خارجی برای تحلیل مصرف‌کننده وجود ندارد. ۷. به دلیل وجود تورم بالا، قیمت تمام‌شده محصولات تولیدی استان نسبت به کالاهای مشابه خارجی بیشتر است. ۸. صادرات محصولات کشاورزی استان بدون بسته‌بندی مناسب و مشتری‌پسند و به‌صورت فله‌ای ۹. به دلیل وجود تحریم‌ها، محصولات استان و کشور جهت معرفی در نمایشگاه‌های بین‌المللی حضور ندارند. ۱۰. ضعف در پرداختن به مشوق‌های صادراتی استان

۱۰- اهم مشکلات و موانع پیش روی صادرات استان

- کمبود نقدینگی واحدهای تولیدی و بنگاههای صادرات گرا و بالا بودن نرخ سود تسهیلات بانکی و علیالخصوص کوتاه بودن مهلت بازپرداخت این تسهیلات (به دلیل تحریمها، تورم و بی ثباتی نرخ ارز، فروش واحدها با مشکل مواجه شده است و در نتیجه بازپرداخت تسهیلات نیز با مشکل مواجه شده است).
- مشکلات ناشی از تخصیص مالیات به واحدهای صادراتی و طولانی بودن زیاد رسیدگی به اختلافات بین مؤدیان و سازمانهای ذی ربط خصوصاً در بخش مالیات ارزش افزوده
- تحریمها علیالخصوص تحریم مبادلات بانکی که هم باعث افزایش و ریسک عدم بازگشت پول شده و هم روند بازگشت پول را بسیاری طولانی نموده است.
- عدم آشنایی صادرکنندگان با بسیاری از اصول صادرات من جمله اصول قراردادهای تجاری، اصول بسته بندی صادراتی، قوانین و مقررات گمرکی کشورهای هدف
- عدم آشنایی با سلايق بازارهای هدف به دليل عدم حضور يا کم رنگ بودن فعاليت رايزنان بازرگانی در کشورهای هدف
- عدم استقبال صادرکنندگان از حضور در نمایشگاههای بین المللی و هیئت های تجاری اعزامی به کشورهای هدف
- به روز نبودن بسیاری از منابع اطلاعات تجاری کشورهای هدف

۱۱- راهکارهای پیشنهادی

- بازننگری و اصلاح در نرخ سود وثایق و مدت بازپرداخت تسهیلات صادراتی
- تعریف مشوق‌های سرمایه‌گذاری توسط کلیه دستگاه‌های اجرایی
- ایجاد ثبات در تنظیم قوانین و مقررات
- کاهش بروکراسی اداری
- مطالعات بازارشناسی بازارهای هدف صادرات، بازدید از نمایشگاه‌های خارجی، تور صنعتی خارجی
- اعطای تسهیلات نوسازی و تجدید ساختار صنایع، خدمات آزمایشگاهی مرجع، مراکز تحقیق و توسعه مشترک
- همکاری با سازمان‌های بین‌المللی، ایجاد غرفه عرضه محصولات صنایع کوچک در بازارچه مرزی
- افزایش حد اعتباری استان با صلاحدید نظام بانکی استان و بانک مرکزی
- توسعه زیرساخت‌ها در شهرک‌های صنعتی موجود - توسعه امکانات در شهرهای اطراف شهرک‌های صنعتی - شناسایی زمین‌های قابل‌واگذاری
- تهیه آیین‌نامه پوشش نوسانات نرخ ارز در اسرع وقت تا بخش خصوصی بتواند بدون دغدغه و نگرانی بابت نوسانات نرخ ارز و نحوه تأمین آن در حوزه فعالیت تخصصی خود سرمایه‌گذاری نموده و فعالیت نماید
- توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل ریلی و زمینی
- فعال‌سازی رایزنان بازرگانی در بازارهای هدف
- برگزاری دوره‌های آموزشی، حمایت از ایجاد و توسعه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات کسب‌وکار
- به‌روزرسانی منابع اطلاعات تجاری توسط مراجع ذی‌ربط
- تعامل مؤثر با سازمان‌های داخلی و نهادهای بین‌المللی در جهت روان‌سازی تجاری
- زمینه‌سازی جهت افزایش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در استان
- ایجاد سایت‌های لجستیکی و پشتیبانی شبکه‌های حمل‌ونقل
- احداث پایانه‌های صادراتی محصولات کشاورزی در استان
- ارتقای کیفی و کمی شبکه جاده‌ای استان با تأکید بر کریدورها و راه‌های شریانی
- افزایش میزان پوشش‌های بیمه‌ای و ریسک‌های صادراتی کشورهای هدف

۱۲- خلاصه و نتیجه گیری

با توجه به شرایط کنونی، کشور نیاز دارد تا به صادرات غیرنفتی توجه بیشتری داشته باشد. در این راستا توجه به ظرفیت‌های استان‌های ایران برای افزایش میزان صادرات غیرنفتی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. استان البرز به دلیل وجود ظرفیت‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی از پتانسیل بالایی برای ارتقاء میزان صادرات غیرنفتی برخوردار است. خلاصه‌ای از وضعیت تجارت خارجی استان البرز به شرح زیر می‌باشد:

- میزان حجم تجارت خارجی استان البرز با رشد ۶.۶۸ درصدی در ۹ ماهه ۱۴۰۲ در حدود ۸۷۲.۸۹ میلیون دلار می‌باشد. این میزان در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ در حدود ۸۱۸.۲۰ میلیون دلار بوده است.
- میزان صادرات استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ با رشد ۷۴.۲۷ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل به میزان ۲۵۴.۴۶ میلیون دلار رسیده است. صادرات استان البرز در سال ۱۴۰۱ با رشد ۱۱۷.۵۲ درصدی به میزان ۲۰۷.۴۶ میلیون دلار بوده است.
- عمده کالای صادراتی استان البرز بر اساس درآمد دلاری در ۹ ماهه ۱۴۰۲ "کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه شده"، در سال ۱۴۰۱ "چای سیاه (تخمیر شده)" و در سال ۱۴۰۰ "سایر خمیرهای غذایی پخته نشده و پر نشده و آماده نشده به نحوی دیگر به غیر از انواع حاوی تخم مرغ" بوده است.
- عمده صادرات استان البرز مربوط به کالاهای صنعتی (۷۲.۳۰ درصد از صادرات استان) می‌باشد و در رتبه بعد صادرات کالاهای کشاورزی (۱۲.۲۹ درصد از صادرات استان) است. در رتبه سوم صادرات مواد شیمیایی (۶.۹۳ درصد از صادرات استان) می‌باشد.
- سهم صادرات استان البرز از کل صادرات صنعتی کشور در ۹ ماهه ۱۴۰۲ در حدود ۱.۹۴ درصد است. این درصد در سال ۱۴۰۱ برابر با ۰.۵۹ درصد بوده است (روند افزایشی دارد). سهم استان از صادرات کشاورزی کشور در ۹ ماهه ۱۴۰۲ در حدود ۰.۷۲ درصد و در سال ۱۴۰۱ در حدود ۱.۳۵ درصد بوده است.
- اصلی‌ترین شرکای تجاری و هدف صادراتی استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ امارات متحده عربی، ترکیه، عراق می‌باشند. اصلی‌ترین شرکای تجاری در سال ۱۴۰۱ عراق، امارات متحده عربی و افغانستان بودند و در سال ۱۴۰۰ نیز عراق، افغانستان و امارات متحده عربی بوده است.

- عمده کالای صادراتی به امارات متحده عربی در ۹ ماهه ۱۴۰۲ "کاتد و قطعات کاتد از مس تصفیه شده" می باشد. در سال ۱۴۰۱ عمده کالای صادراتی استان به عراق "کولرهای آبی خانگی با هوادهی حداکثر ۸۰۰۰ فوت مکعب در دقیقه (M.F.C)" بوده است.
- میزان واردات استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ با رشد ۷.۹۹ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل به میزان ۶۱۸.۴۳ میلیون دلار افزایش داشته است. واردات استان البرز در سال ۱۴۰۱ با رشد ۵۳.۱ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۰ در حدود ۱۰۰۶.۲ میلیون دلار بوده است.
- عمده کالای وارداتی استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ "کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی"، در سال ۱۴۰۱ "چای سیاه (تخمیر شده)" و در سال ۱۴۰۰ "کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار با لایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)" بوده است.
- عمده واردات استان البرز مربوط به کالاهای صنعتی (۷۱.۵۷ درصد از واردات استان) می باشد و در رتبه بعد واردات مواد شیمیایی (۱۰.۰۴ درصد از واردات استان) است. در رتبه سوم واردات کالاهای کشاورزی (۵.۷۷ درصد از واردات استان) قرار دارد.
- سهم واردات استان البرز از کل واردات صنعتی کشور در ۹ ماهه ۱۴۰۲ در حدود ۲.۱۸ درصد است. این درصد در سال ۱۴۰۱ برابر با ۲.۲۴ درصد بوده است. سهم استان از واردات مواد شیمیایی کشور در ۹ ماهه ۱۴۰۲ در حدود ۱.۴۳ درصد و در سال ۱۴۰۱ در حدود ۶.۰۲ درصد بوده است.
- عمده کشورهای مقصد واردات استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ امارات متحده عربی، چین، ترکیه؛ در سال ۱۴۰۱ هند، امارات متحده عربی و چین؛ در سال ۱۴۰۰ امارات متحده عربی، چین و ترکیه بوده است.
- عمده کالای وارداتی به امارات متحده عربی در ۹ ماهه ۱۴۰۲ "کیت آزمایشگاهی با کاربرد پزشکی" می باشد. در سال ۱۴۰۱ عمده کالای وارداتی استان از هند "چای سیاه (تخمیر شده)" بوده است و در سال ۱۴۰۰ عمده کالای وارداتی از امارات متحده عربی "کمپرسورهای برودتی با گاز غیرفریونی (سازگار با لایه اوزون) با قدرت بیش از یک اسب بخار (۰/۷۵ کیلووات)" می باشد.
- تراز تجاری استان البرز در ۹ ماهه ۱۴۰۲ با کاهش ۳۰.۸۲ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ۳۶۳.۹۷ میلیون دلار رسیده است.

استان البرز از یک سو، توانمندی بالایی در تولیدات کشاورزی، باغی و گلخانه ای دارد و از سوی دیگر، به دلیل وجود شهرک های متعدد صنعتی و همچنین صنایع، شرکت ها و کارخانه های بزرگ و ملی در این استان، پتانسیل بالایی نیز

در تولیدات صنعتی و دارویی داراست. امکاناتی همچون منطقه ویژه اقتصادی پیام و فرودگاه بین‌المللی پیام که در استان البرز واقع شده است، فرصت نقل انتقالات بین‌المللی را برای امور مربوط به تجارت خارجی استان فراهم آورده است.

با وجود پتانسیل‌ها و امکانات نسبتاً قابل قبولی که استان البرز از آن‌ها برخوردار است، اما این استان مانند سایر استان‌های کشور با مشکلات عمده اقتصادی که مانعی اصلی پیش راه تجارت خارجی هستند، مواجه است. برای مثال نوسانات شدید ارزی که توان تصمیم‌گیری و اقدام را از بخش تولیدی گرفته است. علاوه بر آن، تحریم‌های اقتصادی و به‌ویژه تحریم‌های بانکی که فرصت‌های تجارت و رقابت صنایع داخلی با رقبای خارجی را از بخش تولیدی کشور گرفته است نیز عاملی بازدارنده محسوب می‌گردد. در کنار این موارد که نیازمند اقدامات در سطح ملی می‌باشند، مواردی همچون وجود بروکراسی‌های دست و پاگیر، تغییر بیش از اندازه و عدم ثبات قوانین و مقررات مرتبط با انتقالات ارز و ترخیص و صادرات کالا از گمرکات و ثبت سفارشات و قوانین مالیات، کم و نامناسب بودن زیرساخت‌های استان نیز در سطح استان قابل پیگیری می‌باشند.